

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ДНІПРОВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
Кафедра охорони праці та цивільної безпеки

В.І. Голінько, В.В. Надточий

НАВЧАЛЬНО-ОЗНАЙОМЧА ПРАКТИКА

Методичні рекомендації
для здобувачів ступеня бакалавра
освітньо-професійної програми «Цивільна безпека»
спеціальності 263 Цивільна безпека

Дніпро
НТУ «ДП»
2025

Навчально-ознайомча практика [Електронний ресурс] : методичні рекомендації для здобувачів ступеня бакалавра освітньо-професійної програми «Цивільна безпека» спеціальності 263 Цивільна безпека / уклад.: В.І. Голінько, В.В. Надточий ; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». – Дніпро : НТУ «ДП», 2025. – 15 с.

Укладачі:

В.І. Голінько, д-р техн. наук, проф.,

В.В. Надточий, старший викладач.

Затверджено науково-методичною комісією спеціальності К10 Цивільна безпека (протокол № 12 від 08.10.2025) за поданням кафедри охорони праці та цивільної безпеки (протокол № 1 від 29.08.2025).

Методичні рекомендації до навчально-ознайомчої практики призначені для самостійної роботи студентів усіх форм навчання за спеціальністю 263 Цивільна безпека під час проходження навчально-ознайомчої практики.

Уміщено цілі і завдання навчально-ознайомчої практики та організацію її проведення; зміст, оформлення і захист звіту з практики, перелік посилань.

Рекомендації орієнтовано на активізацію навчальної діяльності здобувачів ступеня бакалавра спеціальності 263 Цивільна безпека та закріплення практичних навичок під час навчальної діяльності студентів.

Відповідальний за випуск – завідувач кафедри охорони праці та цивільної безпеки В.І. Голінько, д-р техн. наук, проф.

Зміст

Вступ.....	4
1 Загальні положення	4
2 Мета і завдання навчально-ознайомчої практики.....	5
3 Організація навчально-ознайомчої практики.....	6
3.1 Обов'язки кафедри охорони праці та цивільної безпеки	7
3.2 Обов'язки студентів – практикантів.....	8
3.3 Контроль проходження навчально-ознайомчої практики	8
3.4 Індивідуальні завдання	9
4 Зміст, оформлення і захист звіту з навчально-ознайомчої практики	9
Перелік посилань.....	12
Додаток 1. Зразок титульного аркуша звіту	13
Додаток 2. Зразок титульного аркуша індивідуального завдання	14

Вступ

Навчально-ознайомча практика є обов'язковою складовою частиною навчального процесу студентів, які навчаються за спеціальністю 263 Цивільна безпека.

Програма практичної підготовки студентів за спеціальністю 263 Цивільна безпека розроблена відповідно до Закону України «Про вищу освіту» [1], Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України [2], Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [3], Концепції досконалості Європейського фонду управління якістю [4], вимог Міжнародного стандарту якості ISO серії 9000 [5].

Навчально-ознайомча практика є важливою і невід'ємною складовою частиною навчального процесу з підготовки майбутніх фахівців, а також і початковою ланкою в системі їх практичної підготовки до роботи в установах та організаціях.

Навчально-ознайомча практика передбачає вдосконалення професійно-практичної підготовки студентів, технологію надання їм достатнього обсягу практичних знань з використанням матеріально-технічної бази працедавців.

1 Загальні положення

Важливу роль в підготовці висококваліфікованих спеціалістів з цивільної безпеки відіграє комплексний підхід до організації виробничого навчання і набуття практичних навиків та вмінь студентів.

Основне завдання програми навчально-ознайомчої практики полягає в тому, щоб чітко спланувати та регламентувати усю діяльність студентів і викладачів у цей період освітнього процесу, який відбувається на базі проведення навчально-ознайомчої практики.

Навчально-ознайомча практика проводиться по закінченні другого курсу на базі прослуханих студентами загальноосвітніх дисциплін та базових дисциплін за галуззю знань.

Навчально-ознайомча практика є обов'язковою для всіх студентів, у тому числі і для студентів, що мають стаж роботи на підприємствах, установах, організаціях до вступу в університет.

Тривалість навчально-ознайомчої практики 4 тижні.

Протягом усього періоду навчально-ознайомчої практики студенти ведуть щоденники, в яких відображаються результати виконаної за день роботи, візуальні спостереження, ескізні замальовки з натури, прийоми виконання робочих операцій, маршрут проходження на робоче місце тощо.

Робочі записи періодично проглядаються керівником навчально-ознайомчої практики від університету.

По закінченні навчально-ознайомчої практики всі студенти здають свої щоденники для перевірки викладачу-керівнику навчально-ознайомчої практики.

Під час проходження навчально-ознайомчої практики студент зобов'язаний:

- виконувати завдання, передбачені програмою навчально-ознайомчої практики;

- підкорятися діючим на підприємстві, в установі, організації правилам внутрішнього трудового розпорядку;

- вивчити і строго дотримувати правила безпеки;

- брати участь у раціоналізаторській і винахідницькій роботі;

- вести щоденник, у який записувати необхідні матеріали, робити ескізи, замальовки і т.д.

- студент, що не виконав програму навчально-ознайомчої практики, одержав негативний відгук керівника навчально-ознайомчої практики та незадовільну оцінку при співбесіді, направляється повторно на практику в період студентських канікул.

До виїзду на навчально-ознайомчої практику в університеті проводиться виробнича нарада студентів, на якій вони знайомляться з задачами, організацією і проведенням навчально-ознайомчої практики, своїми обов'язками на виробництві, основними положеннями правил безпеки, формою контролю проходження навчально-ознайомчої практики, змістом і порядком захисту звітів.

Нещасні випадки, що трапились на підприємстві зі студентами університету під час проходження ними практики, розслідуються комісією разом із представником університету і враховуються підприємством відповідно до Положення про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися із здобувачами освіти під час освітнього процесу [9].

Перед виїздом на практику студент повинний зустрітися з керівником навчальної практики, одержати від нього програму та методичні вказівки й конкретизувати завдання на навчальну практику.

2 Мета і завдання навчально-ознайомчої практики

В освітньо-професійній програмі вищої освіти «Цивільна безпека» спеціальності 263 Цивільна безпека здійснено розподіл програмних результатів навчання (РН) за організаційними формами освітнього процесу. Зокрема до «Навчально-ознайомчої практики» віднесено РН4 «Застосовувати отримані знання правових основ з цивільного захисту, охорони праці у практичній діяльності».

Метою навчально-ознайомчої практики є ознайомлення здобувачів освіти з майбутньою професійною діяльністю у сфері цивільної безпеки, ознайомлення з організацією роботи підприємств, установ та організацій, діяльність яких пов'язана із забезпеченням безпеки життєдіяльності, охорони праці та цивільного захисту, а також закріплення базових теоретичних знань, отриманих під час навчання.

Завданнями навчально-ознайомчої практики є:

- ознайомлення студентів зі структурою підприємств, установ та організацій різних галузей економіки;

- ознайомлення з діяльністю служб охорони праці та цивільного захисту;

- формування уявлення про організацію роботи системи цивільного захисту на підприємствах;
- ознайомлення з основними напрямками діяльності фахівців у сфері цивільної безпеки;
- ознайомлення з лабораторною базою кафедри та університету;
- ознайомлення з небезпечними та шкідливими виробничими факторами;
- ознайомлення із засобами індивідуального та колективного захисту;
- ознайомлення з основними нормативними документами у сфері охорони праці та цивільного захисту;
- проведення оцінки потенційних небезпек об'єктів, технологічних процесів та виробничого устаткування для людини й навколишнього середовища;
- відпрацювання практичних навичок домедичної допомоги постраждалим особам;
- формування у студентів мотивації до подальшого професійного навчання.

Процес проходження навчально-ознайомчої практики спрямований на формування наступних загальних та спеціальних (фахових) компетентностей:

ЗК1	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК2	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ЗК8	Здатність працювати як в команді, так і автономно.
ФК8	Здатність до аналізу та оцінки потенційних небезпек об'єктів, технологічних процесів та виробничого устаткування для людини й навколишнього середовища.
ФК18	Здатність надавати домедичну допомогу постраждалим особам.

3 Організація навчально-ознайомчої практики

Базами проходження навчально-ознайомчої практики здобувачів спеціальності 263 Цивільна безпека можуть бути підприємства, установи та організації різних форм власності, діяльність яких пов'язана із забезпеченням безпеки праці, цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки, а також управлінням ризиками виникнення надзвичайних ситуацій.

До баз практики належать:

- підприємства промисловості, транспорту, енергетики, будівництва та інших галузей економіки, на яких функціонують служби охорони праці та цивільного захисту;
- територіальні підрозділи Державної служби України з надзвичайних ситуацій (ДСНС);
- органи державного нагляду та контролю у сфері охорони праці та промислової безпеки;
- підприємства та організації, що здійснюють діяльність у сфері пожежної та техногенної безпеки;
- проектні, науково-дослідні та експертні організації, діяльність яких пов'язана з питаннями охорони праці та цивільної безпеки;
- комунальні підприємства та установи, які забезпечують безпеку життєдіяльності населення;
- структурні підрозділи університету, зокрема навчальні та наукові лабораторії кафедр охорони праці та цивільної безпеки.

Для навчально-ознайомчої практики базами можуть бути також структурні підрозділи університету, навчальні лабораторії, навчально-тренувальні полігони, а також підприємства та установи, які надають можливість ознайомитися з організацією роботи служб охорони праці, цивільного захисту та безпеки життєдіяльності.

Вибір бази практики здійснюється кафедрою з урахуванням відповідності профілю діяльності підприємства освітній програмі підготовки здобувачів, наявності необхідних умов для виконання програми практики та можливості отримання студентами практичних знань і навичок у сфері цивільної безпеки.

Основними базами проведення навчально-ознайомчої практики є кафедра охорони праці та цивільної безпеки і Південно-Східне міжрегіональне управління Державної служби з питань праці (м. Дніпро).

3.1 Обов'язки кафедри охорони праці та цивільної безпеки

Кафедра охорони праці та цивільної безпеки зобов'язана:

- забезпечити виконання навчального плану та навчальних занять, запланованих на період проведення навчально-ознайомчої практики, якість її проведення;
- забезпечити керівництво навчально-ознайомчої практикою досвідченими викладачами;
- оформити наказ по Національному технічному університету “Дніпровська політехніка” про розподіл студентів по об'єктах навчально-ознайомчої практики і призначення викладачів – керівників навчально-ознайомчої практики;
- розподілити відповідно до укладених договорів студентів по підприємствах – базах навчально-ознайомчої практики;
- провести перед початком навчально-ознайомчої практики виробничу нараду студентів – практикантів і викладачів – керівників навчально-ознайомчої практики;

- забезпечити контроль за організацією і проведенням навчально-ознайомчої практики студентів, за виконанням її термінів і змісту.

3.2 Обов'язки студентів – практикантів

Студент повинен:

- повністю виконати завдання, передбачені програмою навчально-ознайомчої практики згідно з календарним графіком;
- чітко виконувати розпорядок на підприємстві правил охорони праці;
- вести щоденник, своєчасно складати звіт про проходження навчально-ознайомчої практики;
- надати керівнику навчальної практики письмовий звіт про виконання завдання, щоденник навчально-ознайомчої практики.

3.3 Контроль проходження навчально-ознайомчої практики

Контроль за проходженням навчально-ознайомчої практики здійснюється з метою забезпечення належної організації практичної підготовки здобувачів освіти, виконання ними програми практики, а також своєчасного набуття необхідних знань і практичних навичок у сфері цивільної безпеки.

Контроль проходження практики покладається на керівника практики від кафедри, а у разі проходження практики на підприємствах або в установах – також на керівника практики від бази практики. Керівник практики від кафедри організовує проведення інструктажу перед початком практики, ознайомлює здобувачів із програмою практики, вимогами до оформлення звітної документації та порядком підбиття підсумків практики.

Під час проходження практики здійснюється поточний контроль за виконанням студентами індивідуальних завдань, дотриманням графіка проходження практики та вимог внутрішнього розпорядку установи або підприємства. Студенти зобов'язані вести щоденник практики, у якому відображають виконані роботи, отримані знання та результати спостережень.

Керівник практики від кафедри може здійснювати контроль шляхом проведення консультацій, перевірки записів у щоденниках практики, а також шляхом відвідування баз практики або дистанційного спілкування зі студентами та керівниками практики від підприємств.

Після завершення практики здобувачі подають на кафедру звіт про проходження практики разом із щоденником практики та іншими необхідними матеріалами. Підсумковий контроль здійснюється у формі захисту звіту. Під час захисту оцінюється повнота виконання програми практики, рівень засвоєння отриманих знань, якість оформлення звіту та здатність студента аналізувати отриману інформацію.

Результати проходження практики оцінюються відповідно до встановлених критеріїв оцінювання та враховуються при підбитті підсумків практичної підготовки здобувачів освіти.

3.4 Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання є складовою програми практичної підготовки здобувачів освіти та спрямовані на поглиблення теоретичних знань, розвиток аналітичних здібностей, формування практичних навичок у сфері цивільної безпеки, охорони праці та цивільного захисту. Виконання індивідуальних завдань дозволяє студентам краще ознайомитися зі специфікою діяльності підприємств, установ та організацій, а також набути досвіду самостійної роботи з нормативною, технічною та виробничою документацією.

Зміст індивідуальних завдань визначається керівником практики від кафедри з урахуванням виду практики, місця її проходження та освітньої програми підготовки здобувачів.

Під час проходження навчально-ознайомчої практики студентам можуть бути запропоновані такі індивідуальні завдання:

- ознайомитися зі структурою підприємства, установи або організації та описати основні напрями їх діяльності;
- проаналізувати структуру служби охорони праці або цивільного захисту на підприємстві;
- ознайомитися з основними технологічними процесами виробництва;
- визначити небезпечні та шкідливі виробничі фактори, характерні для даного підприємства;
- ознайомитися із засобами індивідуального та колективного захисту працівників;
- проаналізувати основні нормативно-правові акти, що регулюють питання охорони праці та цивільного захисту на підприємстві;
- описати організацію навчання та інструктажів з питань охорони праці;
- підготувати коротку характеристику діяльності підприємства у сфері забезпечення безпеки праці та цивільного захисту.

Результати виконання індивідуальних завдань відображаються у звіті з практики.

4 Зміст, оформлення і захист звіту з навчально-ознайомчої практики

Звіт з навчально-ознайомчої практики є основним підсумковим документом, що відображає зміст, послідовність, результати та індивідуальні досягнення студента під час проходження практики. Підготовка звіту передбачає систематизацію матеріалів, отриманих у процесі виконання завдань, ведення щоденника та опрацювання індивідуального завдання, визначеного керівником практики.

Усі матеріали, зафіксовані студентом у щоденнику навчальної практики протягом усього періоду її проходження, у повному обсязі включаються до складу звіту. Це є обов'язковою вимогою, оскільки щоденник відображає фактичний хід практики, перелік виконаних робіт, набуті навички та сформовані компетентності.

Структура звіту та орієнтовні обсяги окремих його розділів наведені у таблиці 1.

Таблиця 1 - Зміст звіту з навчальної практики і орієнтовні обсяги розділів

Найменування розділів	Кількість сторінок
Титульний аркуш (додаток 1)	1
Щоденник навчальної практики з відображенням роботи яка виконувалася	12 - 20
Висновки	1
Титульний аркуш індивідуального завдання (додаток 2)	1
Звіт про виконання індивідуального завдання	5 - 10
Список використаної літератури	1 - 2

Вимоги до оформлення звіту: Звіт подається друкованим або електронним документом відповідно до встановлених правил в університеті.

Текст звіту повинен бути оформлений відповідно до вимог до робіт навчально-методичного характеру:

шрифт – Times New Roman, 14 pt;

інтервал – 1,5;

поля: ліве — 25 мм, праве — 10 мм, верхнє та нижнє — 20 мм;

нумерація сторінок — у правому верхньому або нижньому куті (залежно від вимог кафедри).

Порядок захисту звіту з навчальної практики: Студент подає звіт на перевірку керівникові практики у встановлені кафедрою строки.

Під час захисту студент повинен коротко висвітлити:

- ✓ мету та завдання практики;
- ✓ основні види виконаних робіт;
- ✓ результати опрацювання індивідуального завдання;
- ✓ здобуті практичні навички та сформовані компетентності;
- ✓ проблемні питання, з якими він зіткнувся, та шляхи їх вирішення.

За результатами захисту керівник практики виставляє оцінку та робить підсумковий висновок про якість проходження студентом практики.

Диференційована оцінка з навчальної практики встановлюється з урахуванням наступних вагових коефіцієнтів:

- активність під час навчальної практики 0,1
- щоденник навчальної практики 0,4
- Висновки 0,1
- індивідуальне завдання 0,3
- якість оформлення звіту 0,1

Наприклад, студент працював на практиці - "відмінно", щоденник, висновки та індивідуальне завдання оцінені на "добре", а оформлення звіту - "задовільно". Підсумкова оцінка буде:

$$0,1 \times 5 + 0,4 \times 4 + 0,1 \times 4 + 0,3 \times 4 + 0,1 \times 3 = 4,0 \text{ (добре).}$$

Таблиця 2 – Шкали оцінювання навчальних досягнень здобувачів НТУ «ДП»

Рейтингова	Інституційна
90...100	відмінно / Excellent
74...89	добре / Good
60...73	задовільно / Satisfactory
0...59	незадовільно / Fail

Інституційні оцінки для розрахунку перекладаються в рейтинговий бал згідно таблиці 2.

Для врахування при призначенні стипендії оцінка за навчальну практику відноситься до наступної сесії, орієнтовний термін отримання оцінки протягом 20 днів після початку занять в вересні.

Студент, який не виконав програму навчальної практики без поважних причин, одержав негативний відгук підприємства чи незадовільну оцінку під час захисту звіту, відряджується з університету.

Перелік посилань

1. Закон України про вищу освіту.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93#Text>
3. Закон України про наукову і науково-технічну діяльність. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
4. Модель досконалості Європейського фонду управління якістю
URL: <https://livingfo.com/model-doskonalosti-ievropejskoho-fondu-upravlinnia-iakestiu/>
5. ISO 9000 URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/ISO_9000
6. Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-%D0%BF#Text>
7. Південно-Східне міжрегіональне управління Державної служби з питань праці. URL: <https://dp.dsp.gov.ua/>
8. Кодекс законів про працю України.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.
9. Положення про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися із здобувачами освіти під час освітнього процесу, затверджено Міністерством юстиції України 13 червня 2019 р. за № 612/33583
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0612-19#Text>

Додаток 1. Зразок титульного аркуша звіту

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ДНІПРОВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
Кафедра охорони праці та цивільної безпеки

ЗВІТ

з навчально-ознайомчої практики
освітньо-професійної програми «Цивільна безпека»
спеціальності 263 «Цивільна безпека»

Студента(ки): _____

Група: _____

База практики: _____

Термін практики: _____

Керівник практики від університету: _____

Дніпро
20__ р.

Додаток 2. Зразок титульного аркуша індивідуального завдання

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ДНІПРОВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
Кафедра охорони праці та цивільної безпеки

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

до навчально-ознайомчої практики

на тему _____

(розгорнута тема індивідуального завдання)

студента _____ групи _____

Керівник від університету _____

(посада, прізвище, ініціали)

Дніпро

20 __ р.

Навчальне видання

Голінько Василь Іванович
Надточий Володимир Валентинович

НАВЧАЛЬНО-ОЗНАЙОМЧА ПРАКТИКА

Методичні рекомендації
для здобувачів ступеня бакалавра
освітньо-професійної програми «Цивільна безпека»
спеціальності 263 Цивільна безпека

Видано в авторській редакції.

Електронний ресурс.
Підписано до видання 04.11.2025. Авт. арк. 0,53.

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка».
49005, м. Дніпро, просп. Дмитра Яворницького, 19.